

Remenár Krisztina

Hlboky György, a kassai magyar gyülekezet kántora

Dr. Patay Pál 2007-ben egy több szempontból érdekes kéziratot adományozott a Sárospataki Református Kollégium Nagykönyvtárának.¹ A 309 fólióból álló kolligátumot az

Remenár Krisztina (Domony) a csömöri evangélikus gyülekezet kántora és kórusvezetője, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Egyházzenei Kutatócsoportjának munkatársa.

adományozó nagyanyjának lakásában találták Tornyosnémetiben.² Özvegy Horváth Mihályné, Gencsy Margit családi ereklyeként őrizte a kéziratot, olyan yira, hogy még gyermekei, unokái sem tudtak annak létezéséről. Az 1920-as években villany-bevezetési munkálatok során a szerelők egy faliszekrény mögött lévő falat átfúrtak, amivel megsértették a bútort és a benne elrejtett kéziratot is. A könyv nyitott állapotban, állítva helyezkedett el a szekrényben, ezért borítója ép maradt, de néhány belső lapja súlyosan megsérült. Az ekkor keletkezett károkat a sárospataki könyvtárban 2009-ben helyreállították.

1. kép. A restaurált Patay-kolligátum.

¹ A kéziratot a Sárospataki Református Kollégium Tudományos Gyűjteményeiben jelzet nélkül őrzik.

² A kolligátum megtalálásáról és a Sárospataki Református Nagykönyvtárba való eljuttásáig tartó történetéről a kézirathoz csatolt dokumentumokból kapunk információkat.

A kézirattal elsőként Ferenczi Ilona foglalkozott, aki a kolligátum Tornai graduál részében található antifónákat vizsgálta, eredményeit 2008-ban írt tanulmányában ismertette.³ Ferenczi után a *Régi Magyar Költők Tára XVII. századi* sorozat 2016-ban kiadott 17. kötetének szerkesztői már a teljes kézirat tartalmát közzölték.⁴ A kézirat tartalmának felosztásában a következő különbségeket látjuk az eddigi kutatások alapján:

<i>Ferenczi 2008</i> ⁵	<i>RMKT 17. kötet 2016</i>	<i>Remenár 2018</i> ⁶
1. verses zsoltárok	1. verses zsoltárok	1. verses zsoltárparafrázisok
2. ceremoniális könyv = graduál	2. graduál	2. Tornai graduál
3. vegyes tételek	3. vegyes tételek: szer- tartási és gyülekezeti énekek	3. vegyes tételek
4. passionale		4. passió
5. Jeremiás imádsága és siralmi		5. gyülekezeti énekek, Jeremiás próféta imádsága és siralmi
6. énekek		
7. énekek – kassai rész	4. római katolikus isko- lások számára leírt me- lodiarium	6. Hlboky György ma- gyar gyülekezeti ének- dallam-gyűjteménye 7. böjti dicséretetek

A Patay-kolligátum végén található az a 88 gyülekezeti ének-dallamot tartalmazó rész, amelyet Hlboky György jegyzett le. A gyűjtemény címlapja alapján a trencsényi származású Hlboky György a kassai magyar gyülekezet kántoraként tevékenykedett és a dallamokat a „buzgó fiatalok tanítására” írta össze. A korábbi kutatások a gyűjtemény keletkezési idejét a XVIII. század végére, illetve a XIX. század elejére tették,⁷ a kézírás alapján azonban ennél

³ FERENCZI Ilona: „A Tornai graduál (1611–1613). Egy nemrég előkerült kolligátum «ceremoniális» részének antifonái”, in KISS Gábor (szerk.): *Zenatudományi Dolgozatok 2008*, MTA BTK Zenatudományi Intézet, Budapest 2008. 115–133.

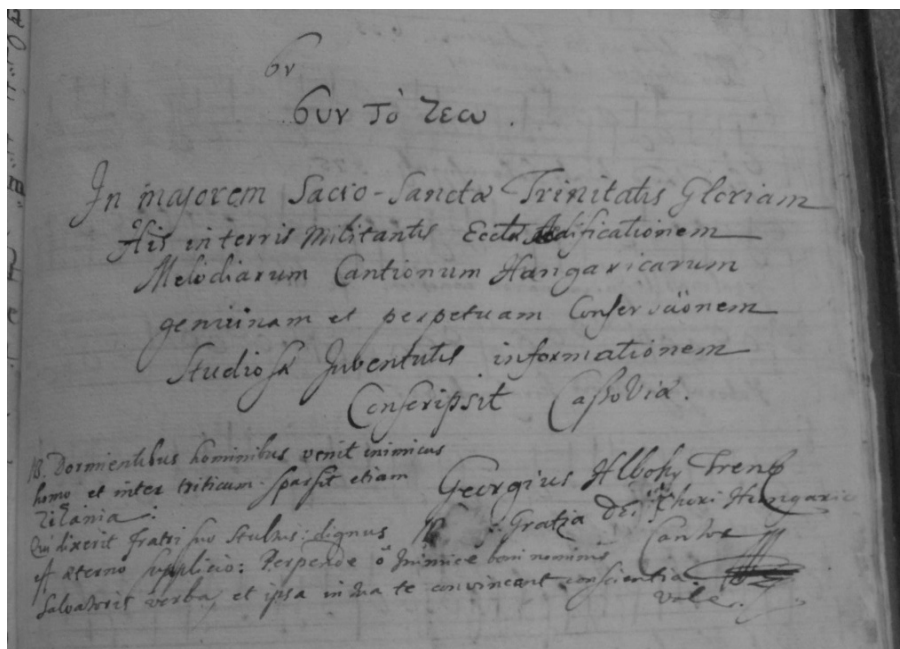
⁴ H. HUBERT Gabriella (szerk.): *Evangelikus és református gyülekezeti énekek (1601–1700)*. Régi Magyar Költők Tára, XVII. század, 17. Balassi Kiadó, Budapest 2016. 750–758. (A továbbiakban RMKT 17.) — A kézirat a két legkorábbi irodalomban eltérő neveket kapott: tanulmányában Ferenczi Ilona külön megjelölés nélkül, kolligátumként írt róla, a 2016-os RMKT-kötetben Tornai graduálként említették a szerkesztők a vizsgált anyagot. A jelen tanulmány szerzője átgondolva a lehetséges elnevezéseket a Patay-kolligátum név használata mellett döntött.

⁵ FERENCZI: *A Tornai graduál* (3. jz.) 116–117.

⁶ REMENÁR Krisztina: *A kassai magyar kántor, Hlboky György dallamgyűjteménye a Patay-kolligátumban (17. század vége–18. század eleje)*. DLA-disszertáció, Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem, Budapest 2018. (Kézirat). 5.

⁷ FERENCZI: *A Tornai graduál* (3. jz.) 117. RMKT 17., i.m., 749.

jóval korábbi lejegyzésről lehet szó. Hlboky a lapokon oldalszámozást is jelölt, amely azonban nem következetes. Ennek ellenére egyértelmű, hogy a gyűjtemény negyedik lapja hiányzik, az összeírt dallamok kottája pedig a kilencedik számozott oldal után megszakadt. Mivel Hlboky a dallamokat a könyv lapjain folytatólagosan írta le, ezért a csupán két hiányzó fólió miatt harminc tétel vált töredékessé.

2. kép. Hlboky György kézírása a gyűjtemény címlapján.

Hlboky György a gyülekezeti énekeket egy szólamban jegyezte le, a kottasorok közé nem írt teljes versszakokat, hanem csak az adott dallamhoz tartozó szöveg vagy szövegek kezdőszavaira utalt. A gyűjtemény összesen 106 incipitje között két ismeretlen verset találunk (*Úristen, bűnünkért és hitetlenségünkért, Áldja az Urat minden*). A 88 lejegyzésből húsz genfi zsoltár, három Luther-ének, a fennmaradó tételek pedig —az *Eltévedtem, mint juh kivételével*— XVI. századi magyar dallamok. Harmincegy szövegkezdetnél jelölte Hlboky, hogy az adott vers Kájoni János 1676-es *Cantionale Catholicum* énekeskönyvében megjelent. Ezek közül az oldalszámokra vonatkozó utalások közül három téves, kettőt pedig rossz sorba írt Hlboky György. E harmincegy tételen felül több olyan vers kezdőszavait is megtaláljuk a kassai gyűjteményben, amely megjelent az említett Kájoni-énekeskönyvben, de Hlboky nem írta le a megfelelő oldalszámot az incipit után.

3. kép. Hlboky gyűjteményének 3^a–4^b oldala, amelyen jól látszik, hogy a recto oldalon nem a verso-n elkezdett dallamok folytatódnak.

Feltehetőleg a Kájoni-énekeskönyvre vonatkozó utalások miatt gondolhatták az RMKT 17. kötetének szerkesztői Hlboky Györgyöt katolikus kántornak, annak ellenére, hogy ő maga ezt nem jelezte egyértelműen. A gyűjtemény összetételének megismerése alapján ez az információ megkérdőjelezhetővé vált, éppen ezért szükségesnek látszott újabb adatok után kutatni, és a felekezeti hovatartozás kérdését felülvizsgálni.

Hlboky Györgyről a gyűjtemény címlapja és tartalma alapján nem tudjuk meg, hogy mikor élt, valamint mely egyház tagja volt. Ezek kiderítéséhez mindenekelőtt az internetre feltöltött anyakönyvek átnézése tűnt célszerűnek.⁸ Mivel Hlboky trencsényi származásának jelölte magát, ezért keresztléséről, bérmálkozásáról, illetve konfirmációjáról a legnagyobb valószínűséggel a trencsényi dokumentumokban találhattunk közelebbi adatot. Nem zárható ki, hogy Hlboky György kántori feladatvégzésének helyén, Kassán hunyt el, ezért a te-

⁸ Az anyakönyvek internetes adatbázisban: familysearch.org/ark:/61903/3:1:939F-BZDG-R?owc=waypoints&wc=9P3H-ZNG%3A107654101%2C113960601%2C114049701%2C162159301&cc=1554443

metési anyakönyveknél a trencséniek mellett a kassaiakat is szükséges volt megvizsgálni. Az internetes adatbázison a trencsényi evangélikus keresztelési anyakönyvek az 1783-as évtől érhetőek el, ez a dátum azonban jóval későbbi, mint amit Hlboky kézírása alapján valószínűsíteni lehet. A református anyakönyvek közül a trencsényiek és kassaiak egyaránt hiányoznak. Az evangélikus és református dokumentumok elérhetlensége miatt csak a római katolikus anyakönyvi feljegyzésekből remélhettünk számunkra értékes adatokat.

A trencsényi római katolikus keresztelési anyakönyvekben az 1651–1666 és 1671–1774 közötti időszakban összesen huszonhárom gyermeknél jelent meg a Hlboky vezetéknev, hol a szülőknél, hol a keresztszülőknél. A név többféle írásmódban maradt fenn: Chluboky, Hluboky, Hlboky, Hluboka, Hlbocky, Hlbokéka, Hlboka. Georgius Hlbokyt ötszörös keresztszülőként és egyszeres szülőként jegyezték fel a vizsgált iratokban.

Keresztszülőként:

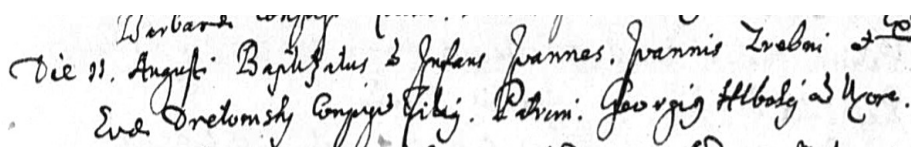
1. 1674 december 29., András keresztszülei Georgius Hluboky és felesége, Trencsén-Orechová.

2. 1676. október 8., Simon keresztapja Georgius Chluboky, ?

3. 1677. december 1., András keresztszülei Georgius Hlboky és felesége, Trencsén.

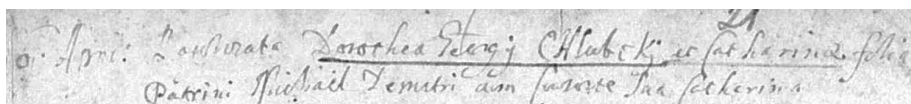
4. 1678. május 27., Anna keresztapja Georgius Hlboky, „ex nova pluter Trencin”.

5. 1678. augusztus 11., János keresztszülei, Georgius Hlboky és felesége, Trencsén.

Szülőként:

1. 1675. április 6., Georgius Hluboky és Katarina Dorottya szülei. Trencsén.

Ha abból indulunk ki, hogy az 1600-as években a mainál jóval fiatalabb korban váltak szülővé az emberek, akkor az 1675-ben apaként említett Hlboky Györgyöt 16–25 évvel korábban meg kellett volna találnom ugyanebben az anyakönyvben megkeresztelt kisgyermekként. A vizsgált dokumentum csak az 1651-es évtől kezdve nyújt információkat, ezért vagy néhány éven múlt csupán, hogy megtudjuk Hlboky György keresztelési adatait, vagy valamely más felekezet anyagaiban jegyezték fel őt. Kézenfekvőnek tűnhet az előbbi, mégis feltűnő az a körülmény, hogy a többi Hlboky vezetéknevű szülő és keresztszülő sem jelent meg megkeresztelt gyermekként a több mint száz éves időszakban a római katolikus anyakönyvekben.

Míg a kereszteleseket felsoroló adattárból Hlboky életének idejét tudtuk pontosítani, addig a trencsényi római katolikus temetési anyakönyvekből Hlboky György felekezeti hovatartozására vonatkozó adatokat ismertünk meg. A feljegyzések a legtöbb esetben jelölik az elhunyt nevét, korát, továbbá azt is, hogy az illető mely egyház tagja volt. Azt nem tudjuk, hogy az eltérő felekezetű elhunytak adatait miért nem külön anyakönyvben tartották számon, viszont épp ennek a közös információközlésnek köszönhetjük azt, hogy a Hlboky család vallási meggyőződéséhez közelebb kerülhettünk. Az, hogy a temetési anyakönyvekbe különböző felekezetű elhunytakat jegyeztek fel, növeli annak a valószínűségét, hogy a keresztelési anyakönyvekben sem csak a római katolikus gyermekeket tartották számon. 1654 és 1758 között hat Hlboky vezetéknevű elhunytat temettek el Trencsénben, ami szembeesően kevés a keresztelési anyakönyvekben feljegyzett Hlboky család tagjainak számához képest. Megválaszolatlan maradt az a kérdés, hogy vajon más településre való elköltözés okozhatta-e ezt az eltérést, vagy létezett-e esetleg más felekezetű temetési anyakönyv is, amelyben a hiányzó családtagokat megtalálhatnánk. A hat elhunyt közül négyen jelezték a lutheránus egyházhoz való tartozást, a fennmaradó két esetben nem írták fel a felekezeti utalást.

1. 1738. április 18. Eva Hluboka, 72 évesen Trencsénben, evangélikus.

Die 18. Aprilis 1738. Eva Hluboka vidua Ann 72. Trencsén

2. 1745. szeptember 12. Susanna Hlboka 80 évesen Trencsénben, evangélikus.

Die 12. Sept. 1745. Susanna Hlboka Ann 80. Trencsén

3. 1756. november ?, Rosalia, Stephanus Hlboky felesége, 70 évesen Trencsénben, evangélikus.

Die Rosalia Conjugis Stephani Hlboky Ann 70. Trencsén

4. 1758. szeptember 27. Stephanus Hlboky, 60 évesen Trencsénben, evangélikus.

Die 27. Sept. 1758. Stephanus Hlboky Ann 60. Trencsén

Az eddig felsoroltakon kívül két Hlboky vezetéknevű illető is kapcsolatot mutat Trencsénnel, Kassával, valamint az evangélikus egyházal. Az egyik Andreas Hlboky, akiről tudjuk, hogy 1660. január 29-én a trencsényi iskolában evangélikus teológiai vizsgát tett.⁹ Az átnézett trencsényi római katolikus kereszteleési anyakönyvben feljegyeztek egy Andreas Hlubokyt, aki 1697. február 25-én keresztapja lett egy Éva keresztnevű gyermeknek. Nem bizonyított, hogy a két azonos név mögött egyazon személy áll, de a nem túl gyakori vezetéknev alapján nagy az egyezés valószínűsége. Ha feltesszük, hogy az említett keresztszülő azonos azzal a diákkal, aki korábban a trencsényi iskolában evangélikus teológiai vizsgán vett részt, az bizonyítékul állhat arra a jelenségre, hogy a római katolikus anyakönyvekben más felekezetűekről is maradt ránk adat. Andreas Hlboky mellett Tobias Hlubociusról tudjuk azt, hogy a kassai evangélikus gimnázium diákjaként köszöntötte az éppen aktuális konrektort annak házasságkötése alkalmából.¹⁰

A különböző anyakönyvi feljegyzéseken kívül más —főleg egyházi— iratok is értékes információkat tartalmaznak a magát a kassai magyar gyülekezet kántoraként megjelölő Hlboky György felekezetének meghatározásához. Az alább felsoroltak nem Hlboky életéhez kapcsolódó közvetlen adatok, hanem olyan utalások, amelyek valószínűsített működési feladatainak a körülményeiről nyújtanak újabb, akár egészen apró adalékokat.

⁹ HELTAI János—PAVERCSIK Ilona—PERGER Péter—P. VÁSÁRHELYI Judit: *Régi Magyarországi Nyomtatványok IV. 1656–1670*. Akadémiai Kiadó, Budapest 2012. 329.

¹⁰ I. m. 350.

A kassai evangélikus gyülekezet, amelyben minden bizonnyal Hlboky György is működött, a lutheri tanok megjelenése után nagyon hamar megalakult. A város a XVII. század közepéig egyvallású evangélikus település,¹¹ a gyülekezet pedig kezdettől fogva háromnyelvű volt.¹² A szlovák, német, illetve magyar nyelvű gyülekezetből a magyarok kiváltak,¹³ és 1644. március 25-én megalapították a kassai református egyházat.¹⁴ Azok a magyarok, akik megtartották az evangélikus vallást, a szlávokkal társultak, közös volt a lelkészük, az iskolájuk, a tanítójuk és a kántoruk is.¹⁵ 1875-ben a magyar evangélikusok a német egyházzal egyesültek.¹⁶ A kassai reformátusok a megalakulást követő időkben is szinte kizárólag magyarok voltak, amit a különböző évekből fennmaradt, az egyháztagekat felsoroló listákban olvasható gyülekezeti névsorok is jól mutatnak.¹⁷ Ezekben szinte kivétel nélkül magyar vezetéknevekkel találkozunk. Hlboky György református egyházhoz való tartozása ez alapján nem látszik valószínűnek.

A református gyülekezet megalakulása lendületet adott a kassai katolikusoknak, akik szintén hivatalos egyházként szerettek volna a városban működni. A XVII. század második felében elkezdődött a felekezetek közti viaskodás, amelynek során a katolikusok 1687-ben végleg elvették a Szent Erzsébet dómot, valamint a Mihály-kápolnát az evangélikusoktól.¹⁸ Ezt követően a protestáns egyházak kiszorultak a városhalon belüli területről, és csak azon kívül működhetek.¹⁹ A kassai református és evangélikus gyülekezet életéből is maradtak fenn listák, amelyeken a tanítókat sorolták fel, de egyikben sem írtak Hlboky Györgyről. A vizsgált iratok nem a teljesség igényével készültek, így a kutatás ezen területe nem válhatott teljessé.

Fennmaradt az 1863-as kassai evangélikus egyházlátogatási jegyzőkönyv, amely egészen a kezdetektől részletezi a gyülekezet történetét.²⁰ Ebben több olyan vonatkozás is megjelent, amely tovább erősíti Hlboky György evangélikus tanítói munkásságát. 1696-ban Pokorny Illést hívták meg Kassára kántornak, hogy „a kórust jó énekkel ellássa és az éneklést a község megalégedésére vezesse”.²¹ Ebben érezzük az új énekek megismerése iránti igényt, valamint az éneklés színvonalának javítására való törekvést, amin akkor is az iskolai tanulók

¹¹ Dr. SZABÓ Lajos: *Kassai Kálvinista Krónika 1644–1944*. Wiko, Kassa 1944. 5.

¹² Dr. BOROVSZKY Samu et al.: *Abauj-Torna vármegye és Kassa*. Magyarország vármegyéi és városai. 1. Apollo, Budapest 1896. 149.

¹³ HOMOLA István: *A kassai Malom-utcai evangélikus templom*. Globus, Kassa 1927. 3.

¹⁴ Dr. BOROVSZKY: *Abauj-Torna vármegye és Kassa* (12. jz.) 150.

¹⁵ HOMOLA István: *A kassai Malom-utcai evangélikus templom* (13. jz.) 3.

¹⁶ HOMOLA István: *A kassai Malom-utcai evangélikus templom* (13. jz.) 4.

¹⁷ Dr. SZABÓ Lajos: *Kassai Kálvinista Krónika* (11. jz.). Listát a gyülekezeti tagokról a könyv 37., 51., 70. és 116. oldalán találunk.

¹⁸ HOMOLA István: *A kassai Malom-utcai evangélikus templom* (13. jz.) 3.

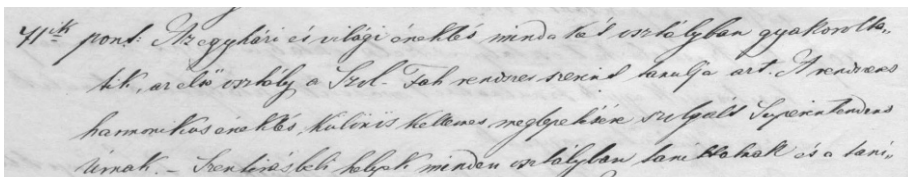
¹⁹ N.N.: *Kassai magyar-német egyházlátogatás 1863. év április 26 és következő napjain*. https://library.hungaricana.hu/hu/view/Tiszai_16_Saros_Zempleny_1863/?pg=0&layout=17.

²⁰ N.N.: *Kassai magyar-német egyházlátogatás* (19. jz.).

²¹ N.N.: *Kassai magyar-német egyházlátogatás* (19. jz.) 25.

tudtak a legjobban segíteni. Talán Hlboky György is hasonló céllal írta össze gyülekezeti énekgyűjteményét a fiatalok számára.

1727 óta a tanítóknak a latinon kívül magyar, német és tót nyelven is oktatniuk kellett, az elemi oktatás pedig a gyülekezet kántoraira és orgonistáira volt bízva, mivel a nagyobb hangsúlyt a gimnáziumi oktatásra helyezték.²² Az egyházlátogatási jegyzőkönyvben találunk egy olyan említést, amely a gyülekezet történetének szempontjából láthatólag nem volt igazán fontos, Hlboky György működésével kapcsolatban viszont nagy jelentőséggel bír. Beszámolnak ugyanis egy kellemes meglepetésről, amely a látogatást végző püspököt érte akkor, amikor az iskolai oktatásban végzett rendszeres „harmonikás”, azaz többszólamú éneklés eredményét hallotta.²³

4. kép. Beszámoló a „harmonikás” éneklés eredményeiről.

Ugyanitt olvashatjuk a fiúiskola eszközeinek listáját, amely szerint a tanteemben egy kis orgona is az oktatás rendelkezésére állt. Ez a két információ bizonyítékul állhat arra a feltevésre, amelyre Hlboky gyűjteményének különös módosítójel-használata alapján következtettem. E szerint ugyanis a hangok *előtt* álló módosítójelek az adott dallamhangra, a hang *fölött* állók pedig az éneket kísérő harmóniára vonatkoznak, mintegy continuo-szerű jelzésként.²⁴ A felsorolt vonatkozásokon túl az átnézett anyagok között egyedül az evangélikus iratokban használták többször is a magyar gyülekezet kifejezést. A kassai lutheránus gyülekezeten belüli háromnyelvűség okozhatta ennek a megkülönböztető jelzésnek a szükségességét, amely sem református, sem katolikus anyagokban nem jelent meg.

Habár a trencsényi római katolikus keresztelési anyakönyv adatain kívül nem állnak rendelkezésre konkrét adalékok Hlboky György életével kapcsolatban, a fent felsorolt tények alátámasztani látszanak azt a feltevést, hogy Hlboky a kassai evangélikus magyar gyülekezet kántora volt, és gyűjteményét a XVII. század végén, legkésőbb a XVIII. század elején jegyezte le. A téma mindezzel nem mondható lezártnak, hiszen újabb információkat akár a kassai levéltárakban való kereséstől, akár a kassai református és római katolikus gyülekezet történetének további kutatásától is remélhetünk.

²² N.N.: *Kassai magyar-német egyházlátogatás* (19. jz.) 24.

²³ N.N.: *Kassai magyar-német egyházlátogatás* (19. jz.) 64.

²⁴ REMENÁR Krisztina: *A kassai magyar kántor* (6. jz.) 100.

Krisztina Remenár (1989) hat zwischen 2008–2013 an der Franz Liszt Musikakademie Budapest Kirchenmusik (Chorleitung) studiert. Nach dem Abschluss des Master-Studiums, zwischen 2013–2014 war sie Gaststudentin an der Hochschule für Kirchenmusik in Herford. Die unter der Leitung von Ilona Ferenczi geschriebene Dissertation (Die Melodiesammlung des Patay-Konvoluts, geschrieben von dem Kaschauer ungarischen Kantor, György Hlboky [Ende 17., Anfang 18. Jh.]) hat sie an der Doktorschule der Franz Liszt Musikakademie (Kirchenmusik) verteidigt. Sie ist Organistin und Chorleiterin der evangelisch-lutherischen Gemeinde von Csömör, Kollegin der Forschungsgruppe für Kirchenmusik an der Franz Liszt Musikakademie.

In der Dissertation *Die Melodiesammlung des Patay-Konvoluts, geschrieben von dem Kaschauer ungarischen Kantor, György Hlboky (Ende 17., Anfang 18. Jh.) der Verfasserin* wurde zuerst die Vorgeschichte und Inhalt des Patay-Konvoluts beschrieben. Der zweite Punkt der Arbeit ist die Beschreibung von Hlbokys Herkunft. Es stellte sich heraus, dass György Hlboky ein Jahrhundert früher gelebt hat, als es die bisherigen Forschungen bekannt gaben, und dass er kein katholischer, sondern evangelisch-lutherischer Kantor war. Seine Melodiesammlung beträgt insgesamt 16 Seiten von den 309 Blättern des Konvoluts, ihre Bedeutung ist aber sehr groß für die ungarische Hymnologie-Forschung. Unter den Melodien finden wir außer der 20 Genfer Psalmen, 3 Luther-Choräle nur ungarische Kirchenlieder aus dem 16. Jahrhundert. Im zentralen Teil der Dissertation wurden die Melodien einzeln mit den zur Verfügung stehenden Quellen verglichen, die Unterschiede beschrieben. Zur Ende der Arbeit stellte es sich heraus, dass György Hlboky über gründliche musikalische Kenntnisse verfügte und die Kirchenliedern mit zuverlässiger Notation der Jugendlichen weitergab.

V dizertačnej práci s názvom *Zbierka melódií košického maďarského kantora Györgya Hlbokého v Patayho zborníku (koniec 17. storočia – začiatok 18. storočia)*, sa v úvode opisuje história a obsah Patayho zborníka. Druhým dôležitým bodom tejto práce je pôvod Hlbokého. Zistilo sa, že György Hlboky žil o jedno storočie skôr, než to uvádzali predchádzajúce prieskumy. Dokonca i to, že nebol katolíckym ale evanjelickým kantorom. Jeho zbierka, z 309 stranového zborníka tvorí iba 16 strán, ale napriek tomu jeho význam je veľmi dôležitý hlavne pre maďarský hymnologický výskum. Medzi jednotlivými melódiami, okrem 20 ženevských žalmov a 3 Lutherských piesní nájdeme iba melódie maďarských piesní zo 16. storočia. V hlavnej časti dizertačnej práce sa porovnávajú jednotlivé piesne s dostupnými zdrojmi, a v popise nájdeme odchýlky od nich. V závere práce sa ukázalo, že György Hlboky mal dôkladné hudobné znalosti, a svoje melódie prenechal pre mladých so spoľahlivým popisom.